

Dr. Kolláth György

Őszinte nyilatkozatban adta tudtul az APEH, hogy valóban kért adatokat az utazási irodáktól a nagyobb összegű nyaralásokra befizető utasokról. Ennek kapcsán jogi vita bontakozott ki arról, mindezt vajon megteheti-e. Írásom - az érzelmi megközelítést mellőzve - a jogi összefüggéseket tekinti át. Kulcsmondat: az APEH-nek ilyen általános felhatalmazása nincsen, és az alkotmányosan valószínűleg meg sem teremthető. 3 kiinduló pont adódik:

Cím
APEH-Tours
Dátum
2003.02.15.

Adót fizetni márpedig kell, a csalók nem járhatnak jól, helyettük ui. más, a többi polgár fizet. Ugyanakkor egy jogállamban a közhatóság törvényhez van kötve, azt be is kell tartania. Méghozzá nem csupán a „saját” törvényét (az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvényt: Art.), hanem mindegyiket, vagyis az adatvédelmi törvényt és az alkotmányt is. Ez vonatkozik az ide kapcsolódó alkotmányos elvekre, alkotmánybíróági határozatokra is. 1995 óta ebben a körben korrekt jogelvi eligazítás van (pl. a 46/1995 (VI. 30.) AB-határozat).

Az alkotmány 59. §. a személyes adat védelmét alkotmányos alapjognak tekinti, azt információ-szabadságként, információ-s önrendelkezési jogként tételezi. Az alapvető jogok szabályozására az alkotmány 8. § ad a közhatalmat erősen korlátozó normát. Ezt fűzi tovább az Alkotmánybíróóság közismert alapjogi tesztje. Ennek megfelelően az információ-s önrendelkezés jogát még törvény is csak kivételesen, elkerülhetetlen esetben, szükséges és arányos mértékben, lényeges tartalmának sérelme nélkül korlátozhatná. Ilyen törvény híján „kis-, vagy nagycsoportos” adóhatósági akció erre nyilvánvalóan nem jogosult. Százaz-ezres nagyságrendű adat-bekérésnél nem beszélhetünk kivételességről, elkerülhetetlenségről, szükségességről és arányosságról sem.

AB-határozat mondja ki, hogy mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatfeldolgozás egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni, ki, hol, mikor, milyen célra használja fel az ő személyes adatát. Kivételesen törvény előírhat korlátozást, de az alapjog korlátozása ekkor sem lehet alkotmányellenes. Elvi kritérium, hogy univerzális megoldás (esetünkben egy adat-spájzolás, mint jogi szőnyegbombázás) lényegénél fogva ellentétes az információ-s önrendelkezés jogával. E szempontból az államigazgatás nem képez egy egységet. A különböző adatkezelések összekapcsolása (pl. egész sorok, rendszerek lehívása, bekérése) még törvény nyomán is csak akkor korrekt, ha az adatkezelés feltételei minden egyes személyi adatra nézve teljesülnek.

Az alkotmánybéli elveket az adatvédelmi törvény (1992. évi LXIII. tv.) átveszi, megkövetelve, hogy a személyes adat kezelése célhoz kötött, elengedhetetlen, alkalmas és szükséges idejű és mértékű legyen, méghozzá az adatkezelés minden szakaszában. Megejtően bájos rendelkezés szól az adatvédelmi törvényben arról, hogy a személyes adat felvételének és kezelésének tisztességesnek is kell lennie. Azt is mondja az adatvédelmi (kétharmados) törvény, hogy e törvényben foglaltaktól eltérni csak akkor lehet, ha azt e törvény megengedi. Nem lehet tehát tetszőleges, APEH-barát normákkal teletömni az Art-ét. Könnyű belátni, mindez nem valósulhat meg ott, ahol egy gyanútlan utazó befizet az utazási irodában, anélkül, hogy tudná és elfogadná: ki mindenki fogja megismerni, felhasználni, ellene fordítani az utazás költségkihatását, résztvevőit, egyéb, a magánélet keretébe tartozó tényeit.

Az Art. hivatkozási alapul szolgáló normáit a 37., a 45., a 46., a 60., és a 60/A §-ok adják. A 37. § nyilatkozattétel címet visel, s arról szól, hogy az adóhatóság az egyik adózót – a vele szerződéses kapcsolatban álló - másik adózó adatainak megnyilatkoztatására hívhatja fel. Susogjon tehát, akár az érintett háta mögött, annak tudta nélkül is!? A nyilatkozó kvázi tanú. Az eset még nem a bűnök világa, de a mód – garanciák nélkül – a nyomozást idézi. A dolog turpis

Dr. Kolláth György

jogalkotás, mivel volt ugyan a törvényben vagyonyilatkozati kötelezettség, ám azt az Alkotmánybíróság megsemmisítette. Megkerülő csellel visszajött egy másik nyilatkozat, melyben immár kényszerűen nem magunkról, hanem másokról nyilatkozunk. Ez így alkotmányellenes. Szigorú értelmezés szerint az Art. 46 §-ában szabályozott adótitok-védelem is sérült.

Az Art. számos indokolt jogi eszközt ad az adóhatóságnak a trükközők kiszűrésére, becslés alkalmazására, nyilvántartások vezetésére, sőt közjogi szervezetek részéről kötelezően teljesítendő adatszolgáltatásra is. Mód van arra, hogy megtalálják és kötelességükre szorítsák azokat, akik életvitelükre fordított kiadásai nincsenek arányban adóbevallásukkal. Csakhogy, nem ugyanaz, ha ezeket a személyeket egyenként kutatják fel, mint ha totális megoldások, információs lehalászások folynának. Nem tehető egyenlőségjel a közhatóságok információ-áramlási kötelessége, és a piacon szolgáltatást nyújtó cégek diszkréciója, üzleti titka és goodwill-je közé sem. Az egy másik rezsim, ahol ezeket összemoszák. Zavar, hogy az APEH utólagos magyarázata egyes személyek vagyongyarapodásának ellenőrzéséről szól, mégis általános tájékoztatásra tartanak igényt.

Rossz volna belegondolni, mi jöhet még, ha mindez szabad. Elkezdik vallomásra bírni klienseikről azokat a (hazai vagy külföldi?) szolgáltatókat, akik, illetve amelyek plazmatévé, motorcsónakot, luxusautót, külföldi nyaralót kínálnak, avagy új porcelán műfogsort készítenek? Bárki a célkeresztbe kerülhet, akinek drága, hóbortos hobbija van? Ebből ötletet merítve magánéletünk más furcsasága is felkeltheti a Nagy Szem kíváncsiságát?

Itt az idő a szellemet a palackba visszatessékelni.